

Versterking Zwakke Schakel duinen Kop van Noord-Holland

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

31 juli 2008 / rapportnummer 2108-27

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Provincie Noord-Holland en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier hebben gezamenlijk het voornemen de duinen langs de Kop van Noord-Holland te versterken. Dit kustgebied behoort tot de door het Rijk aangewezen prioritaire zwakke schakels in de Nederlandse kustverdediging. Het voornemen richt zich zowel op het verbeteren van de kustveiligheid als op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het kustgebied. Voor de goedkeuring van het benodigde kustversterkingsplan wordt de procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland zijn het bevoegd gezag in deze procedure.¹

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een heldere beschrijving van de ontwikkeling van alternatieven, onderbouwd vanuit de doelstellingen veiligheid en ruimtelijke kwaliteit en inzicht in het doelbereik en de milieueffecten van de alternatieven, gereedeneerd vanuit een tijdshorizon van 50 jaar, met een doorkijk naar de langere termijn.
- Inzicht in de samenhang, de mogelijke synergie en/of spanning met de versterking van de Zwakke Schakel Hondsbossche en Pettemer zeevering en de mogelijkheden tot optimalisatie van oplossingsrichtingen voor beide projecten.
- Een goede onderbouwing van eventuele tussentijdse keuzes ten aanzien van het (niet) verder uitwerken van een of meerdere alternatieven.
- Beschrijving van de tijdelijke en permanente gevolgen voor de te beschermen habitats en soorten binnen de in het studiegebied aanwezige Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur. Betrek daarbij ook cumulatieve gevolgen tengevolge van andere activiteiten en besteed aandacht aan de mogelijke externe werking op beschermde gebieden buiten het plangebied.
- Een publieksvriendelijke samenvatting van het MER, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

2. ACHTERGROND, DOEL EN BELEIDSKADER

2.1 Achtergrond

In 2005 is door de Provincie Noord-Holland een "integrale beoordeling" uitgevoerd voor kustverdedigingsstrategieën in Noord-Holland.² Op basis hiervan is voor de Zwakke schakel Kop van Noord-Holland, het traject tussen Den Helder en Petten, een keuze gemaakt voor een zeevaartse verbreding van strand en duinen met veel zand. In de startnotitie is beschreven dat andere alterna-

¹ Voor nadere projectgegevens en bijzonderheden wordt verwezen naar bijlage 1 en voor een overzicht van inspraakreacties en adviezen naar bijlage 2.

² Op 8 februari 2006 heeft de Commissie een toetsingsadvies uitgebracht over de integrale beoordeling (rapportnummer 1500-99), waarin aanbevelingen zijn gedaan voor het vervolg.

tieven, zoals harde constructies of landwaartse oplossingsrichtingen, gemotiveerd zijn afgefallen.

De kustversterking langs de Kop van Noord-Holland hangt sterk samen met de versterking van de Hondsbossche en Pettemer Zeewering.³ De gekozen oplossingsrichting voor deze andere zwakke schakel zal invloed kunnen hebben op het onderhavige kustvak. Ook de mogelijke realisatie van “Petten aan Zee” en de wijze waarop kan van invloed zijn op het voornemen. Geef in het MER inzicht in de samenhang tussen de verschillende initiatieven, geef aan welke knelpunten of kansen dit oplevert voor de besluitvorming over en de uitvoering van de Zwakke schakel Kop van Noord-Holland (zie ook § 3.2).

2.2 Doelstellingen

In de startnotitie is sprake van een dubbeldoelstelling voor het voornemen:

1. duurzame verbetering van de veiligheid
2. versterken van de ruimtelijke kwaliteit

De veiligheidsdoelstelling voor de komende 50 jaar (uitgaande van het middenscenario voor klimaatverandering) is de directe aanleiding voor het voornemen en leidt tot harde randvoorwaarden. Voor de afweging van alternatieven wordt echter ook naar de veiligheid op langere termijn, dat wil zeggen over periodes van 100 en 200 jaar, gekeken. Binnen de randvoorwaarden worden kansen voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit gezocht. Maatregelen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit kunnen vervolgens ook weer van invloed zijn op de veiligheid op de langere termijn.

Maak in het MER de beide doelstellingen zo concreet mogelijk en beschrijf de onderlinge samenhang. Maak daarbij onderscheid naar doelstellingen op korte termijn (50 jaar) en lange termijn (100 en 200 jaar).

2.2.1 Veiligheid

Geef aan met welke geologische, hydrodynamische en hydrometeorologische uitgangspunten en randvoorwaarden is gewerkt. Dit vraagt om een nadere specificatie van de gehanteerde kengetallen voor bodemdaling, zeespiegelrijzing en wind- en golfcondities. Geef aan hoe gevoelig de veiligheidsanalyse is voor veranderingen van deze parameters. Motiveer in het MER de gekozen uitgangspunten op basis waarvan de doelstelling (taakstelling) voor de Zwakke schakel Kop van Noord-Holland tot stand is gekomen.

2.2.2 Ruimtelijke kwaliteit

In de startnotitie is een goede analyse gemaakt van de ruimtelijke kwaliteit van het plangebied, inclusief knelpunten en kansen. Met ruimtelijke kwaliteit wordt bedoeld op esthetische, ecologische en economisch-functionele kwaliteit. Hieronder vallen ook milieuaspecten als natuur, landschap, cultuurhistorie en woon- en leefomgeving. Bij de alternatievenontwikkeling (zie § 3.2) zullen afwegingen moeten worden gemaakt, ook binnen de verschillende aspecten van het begrip ruimtelijke kwaliteit. Het is daarbij mogelijk dat een

³ Op 26 mei 2008 heeft de Commissie een richtlijnenadvies uitgebracht over de kustversterking Zwakke schakel Hondsbossche en Pettemer Zeewering (rapportnummer 2065-35), waarin ook de samenhang tussen beide projecten wordt benadrukt.

aantal van de elementen die ruimtelijke kwaliteit vertegenwoordigen onderling conflicterend zijn.⁴

Geef in het MER aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten bepalend zijn voor de invulling van de doelstellingen voor ruimtelijke kwaliteit en beschrijf de visie of streefbeelden voor het voornemen. Beschrijf de keuzes die op basis hiervan worden gemaakt voor de (bouwstenen van de) verschillende alternatieven. Maak tenslotte duidelijk welke rol de doelstellingen voor ruimtelijke kwaliteit spelen als toetsingskader voor de alternatieven en de nadere uitwerking daarvan.

2.3 Beleidskader en besluitvorming

In hoofdstuk 2 en bijlage III van de startnotitie is ingegaan op diverse beleidskaders die relevant zijn voor het voornemen. Geef in het MER aan tot welke randvoorwaarden en uitgangspunten deze beleidskaders en de wet- en regelgeving leiden en wat de consequenties voor (onderdelen van) het voornemen zijn.

Tussentijdse inperking van alternatieven

Uit § 5.7 van de startnotitie leidt de Commissie af dat in het MER, op basis van een uitwerking van drie oplossingsrichtingen, tussentijds een voorkeursalternatief wordt gekozen, waarna alleen dit alternatief gedetailleerd zal worden uitgewerkt. Dit impliceert een gefaseerde aanpak, waarbij gedurende de m.e.r.-procedure een keuze gemaakt zal worden om andere alternatieven niet verder te onderzoeken. In het MER dienen de drie alternatieven en eventuele varianten gelijkwaardig uitgewerkt te worden tot een niveau waarop een goede afweging tussen de alternatieven mogelijk is en gemotiveerde keuzes kunnen worden gemaakt ten aanzien van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) en het voorkeursalternatief (zie verder § 3.2). Indien een tussentijdse keuze voor een voorkeursalternatief wordt gemaakt, dient dit goed gemotiveerd te worden, vooral wanneer het voorkeursalternatief afwijkt van het mma. Speciale aandacht is daarbij vereist voor de beschermingsformules van de Natuurbeschermingswet (zie ook § 4.5).

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Voorgenomen activiteit

Geef in het MER een beschrijving van de gehanteerde hydraulische randvoorwaarden voor het ontwerp. Geef aan in welke mate en voor welke tijdhorizon eventuele toeslagen voor veranderingen in golfhoogte en golfperiode van belang zijn voor het ontwerp.

Beschrijf de voorgenomen activiteit zo uitgebreid als nodig is om een goede effectbeschrijving mogelijk te maken. Geef in het MER waar relevant inzicht in:

- de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de gebruiksfase (beheer, onderhoud en gebruik);

⁴ Bijvoorbeeld: een aanzienlijke toeristische ontwikkeling van bepaalde badplaatsen levert wel een versterking van de economisch-functionele kwaliteit van het gebied, maar zal ook gepaard kunnen gaan met negatieve effecten voor woon- en leefomgeving (autoverkeer, geluidsoverlast, vervuiling etc.).

- de benodigde hoeveelheid zand en de herkomst ervan, in verband met de effecten van de winning en het transport;
- de gewenste of noodzakelijke samenstelling (korrelgrootte en minerale samenstelling) van het te gebruiken zand vanuit de verschillende functies;⁵
- de wijze van aanvoer en aanbrenen van het zand voor onderscheidende elementen: duinverbreding, voorduinaanleg, strandverbreding, vooroeversuppletie en realisatie 'zandmotor';
- de fasering voor de verschillende activiteiten.

Beschrijf de verschillende elementen van het voornemen die betrekking hebben op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Maak helder onderscheid tussen elementen die onderdeel uitmaken van het voornemen of een van de alternatieven en elementen die geen onderdeel zijn van het voornemen, maar waarvoor de alternatieven in de toekomst ruimte bieden.

Een bijzonder aandachtspunt vormt de aansluiting van de alternatieven op andere kustvakken. De wijze waarop dit aan de zuidzijde zal worden gerealiseerd is mede afhankelijk van de te maken keuzes voor de versterking van de zeewering daar. Dit vraagt om een zorgvuldige afstemming tussen beide projecten (zie § 3.2).

3.2 Alternatievenontwikkeling

Volgens de startnotitie zijn toekomstconcepten ontwikkeld op basis van een veiligheidsdoelstelling voor 200 jaar. Op basis van deze concepten zijn met behulp van verschillende bouwstenen modellen c.q. alternatieven ontwikkeld, die minimaal voldoen aan de veiligheidsdoelstelling voor 50 jaar.

De keuzes die daarbij gemaakt zijn, zijn in de startnotitie niet altijd gemotiveerd. Bovendien zijn de effecten van een bepaalde bouwsteen niet altijd eenduidig te bepalen. Deze zullen voor een belangrijk deel afhangen van het ontwerp en uitvoeringstechnische aspecten.⁶ Daarnaast is de keuze die gemaakt wordt voor de versterking van de Hondsbossche en Pettemer Zeewering medebepalend voor de effectiviteit van maatregelen langs de Kop van Noord-Holland en andersom. De resultaten van het in uitvoering zijnde kustmorfologisch onderzoek voor de beide zwakke schakels langs de Noord-Hollandse kust kunnen derhalve een belangrijke rol spelen bij de nadere uitwerking van de alternatieven.

De Commissie adviseert om de alternatieven nader uit te werken op basis van de volgende stappen:

1. Geef inzicht in de bandbreedte van morfologische effecten van de verschillende bouwstenen voor de Hondsbossche en Pettemer Zeewering en de Kop van Noord-Holland. Bepaal de onzekerheden daarin en geef aan hoe met de onzekerheden wordt omgegaan.
2. Bepaal de onderlinge samenhang (kansen en randvoorwaarden) tussen de beide trajecten en optimaliseer via een iteratief proces de alternatieven voor beide trajecten, uitgaande van de dubbeldoelstelling veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

⁵ De korrelgrootte van het zand is onder andere van belang in verband met de mogelijke verstuiving van het zand. Verstuiving kan gewenst zijn voor duinontwikkeling, maar minder gewenst vanuit de veiligheidsdoelstelling en kan tevens schadelijk zijn voor bestaande natuur.

⁶ Zo kan de zandmotor een belangrijke bijdrage leveren aan de kustversterking, maar is die bijdrage onder andere afhankelijk van de hoeveelheid en de samenstelling van het zand, de plaats waar het zand wordt aangebracht en de fasering van de suppletie (geleidelijk of alles in één keer).

3. Werk de alternatieven (modellen) voor de Zwakke schakel Kop van Noord-Holland verder uit op basis van de bouwstenen en motiveer de keuzes die daarbij gemaakt worden ten aanzien van ontwerp, fasering en uitvoeringswijze.

Beschrijf op basis van de in § 2.2.2. genoemde visie de keuzes die ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit worden gemaakt voor de verschillende alternatieven. Geef daarbij voor de verschillende veiligheidsniveaus (50-200 jaar) aan welke ruimte de alternatieven bieden voor de versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

De Commissie adviseert om voor de uitwerking van alternatieven in eerste instantie uit te gaan van een basisscenario voor veiligheid en ruimtelijke kwaliteit over een periode van 50 jaar, met een goede morfologische onderbouwing op deze tijdschaal. De morfologische effecten op een schaal van 100 en 200 jaar kunnen in meer globale termen worden beschreven.

Voor de uitwerking van alternatieven heeft de Commissie verder de volgende aandachtspunten:

- Het principe van de zandmotor c.q. vooroeversuppletie biedt de mogelijkheid om een meer geleidelijke aanpassing van een kustvak te realiseren. De zandmotor kan mogelijk ook een deel van de autonome erosie opvangen. De zandmotor is echter een dusdanig grote ingreep, dat mogelijk sprake zal zijn van een duidelijke trendbreuk in het autonome gedrag van het desbetreffende kustvak.
- Bij het in de startnotitie beschreven model 3 (gevarieerde kustlijn) bestaat de kans dat het aangebrachte patroon snel zal verdwijnen, omdat er normaal gesproken een tendens bestaat tot het ontstaan van een gladde kustlijn.
- In de huidige situatie zijn strandhoofden aanwezig langs de kust. Bij de ontwikkeling van alternatieven is van belang of en hoe deze strandhoofden in het ontwerp worden ingepast.
- Bij ontwikkeling van een klimduin is de veiligheid voor recreanten een aandachtspunt, waarbij zowel de locatie als het ontwerp van belang zijn.

Referentie

Met de referentiesituatie wordt bedoeld de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen in het studiegebied, waarmee de alternatieven in het MER worden vergeleken. Onder autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Daarbij moet worden uitgegaan van huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

De Commissie adviseert om het meest milieuvriendelijk alternatief te ontwikkelen vanuit het perspectief van de natuur. Daarbij kunnen de volgende elementen naar het oordeel van de Commissie een rol spelen:

- het creëren van optimale voorwaarden (waaronder een voor de natuur optimale samenstelling van zand en slib) voor de uitbreiding van natuurlijke duinvorming en herstel van natuurlijke processen in de duinen⁷;
- ontwikkeling van natuurwaarden in het bestaande duingebied;

⁷ Denk hierbij aan een natuurlijke ontwikkeling van de ondiepe kustzone, natuurlijk beheer in de zeereep en benutten van kwel in de binnenduinrand.

- voorkomen of zoveel mogelijk beperken van verstoring van de natuur in nieuwe (natuur)gebieden;
- zoveel mogelijk voorkomen of beperken van beheer en onderhoud en andere (nieuwe) menselijke ingrepen in de toekomst.

Zoals vermeld in § 2.3 van dit advies is er mogelijk sprake van een gefaseerde aanpak, waarbij tussentijds een voorkeursalternatief wordt gekozen. Het mma dient in de eerste fase te worden ontwikkeld. Als het gekozen voorkeursalternatief afwijkt van het mma (en het mma dus afvalt) dient dit goed te worden gemotiveerd. In dit geval is het aan te bevelen om bij de nadere uitwerking (fase 2) een variant te ontwikkelen die geoptimaliseerd wordt vanuit het milieu.

4. BEOORDELINGSKADER

4.1 Algemeen

De alternatieven worden getoetst aan doelbereik en milieugevolgen. Geef in het MER inzicht in het beoordelingskader voor de beide doelstellingen van het voornemen. In § 6.2. van de startnotitie is een aanzet gegeven voor het beoordelingskader. De indeling in thema's, criteria en aspecten is naar het oordeel van de Commissie niet altijd logisch⁸ en verdient een nadere beschouwing.

De Commissie adviseert de toetsingscriteria hanteerbaar te maken door deze van zoveel mogelijk kwantitatieve en meetbare indicatoren te voorzien. Geef waar relevant aan welke weging van criteria wordt toegepast bij de beoordeling van de alternatieven. Met name het beoordelingskader voor ruimtelijke kwaliteit zal nader geconcretiseerd moeten worden en vertaald naar heldere criteria om een goede afweging tussen alternatieven te kunnen maken. Aandachtspunt daarbij is dat deze criteria mogelijk met elkaar zullen conflicteren.

De beschrijving van de milieugevolgen in de volgende paragrafen geldt:

- in aanvulling op of ter specificatie van hoofdstuk 6 van de startnotitie;
- voor zowel de referentiesituatie als voor de alternatieven en varianten.

De begrenzing van het studiegebied moet zodanig worden gekozen dat alle effecten van de verschillende onderdelen van het voornemen in beeld worden gebracht, ook als deze effecten zich buiten het plangebied voordoen. Betrek bij de beoordeling van de alternatieven ook het effect ervan op aanliggende kustvakken.

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en geef daarbij aan over welke periode de tijdelijke effecten zich voordoen.

⁸ Voorbeelden:

- In de kolom "onderwerpen" worden doelstellingen, milieuaspecten, wettelijke kaders en overige uitgangspunten naast elkaar geplaatst.
- Toetsingscriteria op grond van de doelstellingen van het project zijn nog niet expliciet gemaakt.
- De aspecten "bodem en water" zijn niet als apart thema genoemd.
- Het aspect kwel wordt genoemd bij het thema landbouw terwijl dit aspect juist van groot belang is voor het thema natuur.

4.2 Doelbereik

4.2.1 Veiligheid

De alternatieven dienen minimaal te voldoen aan de veiligheidsdoelstelling voor 50 jaar, maar zijn uiteindelijk gebaseerd op een toekomstbeeld dat uitgaat van bescherming op langere termijn. De Commissie adviseert om de alternatieven in eerste instantie te toetsen aan de veiligheidsdoelstelling voor 50 jaar. Als een alternatief een langere tijd- en ruimteschaal impliceert zou de toegevoegde waarde hiervan (voor beide doelstellingen) afgezet moeten worden tegen het basisscenario 50 jaar veilig. De Commissie adviseert deze “robuustheid” als apart toetsingscriterium te hanteren. Met robuustheid wordt daarbij bedoeld op de extra veiligheid op lange termijn, die ontstaat indien verdergaande maatregelen vanuit versterking van de ruimtelijke kwaliteit worden genomen. Geef tevens inzicht in de gevolgen van de alternatieven voor het beheer en onderhoud dat nodig is om de veiligheidsdoelstelling te handhaven.

Om de veiligheidsproblematiek en de effecten van de alternatieven in beeld te kunnen brengen is een goede kaart van het zeedeelte van de onderwateroever, inclusief een overzicht van de buitendelta/ebdelta van het Marsdiep (met verschillende geulen en platen) nodig. Voor de effectbepaling is verder van belang:

- het migreren/verdiepen en verondiepen van geulen vlak onder kust;
- het realiseren van het gekozen alternatief in relatie tot de aansluiting op de Helderse zeekering.

4.2.2 Ruimtelijke kwaliteit

Voor de versterking van de ruimtelijke kwaliteit zijn in de startnotitie diverse elementen genoemd. Deels maken deze elementen onderdeel uit van de (bouwstenen voor de) alternatieven, deels worden deze gezien als kansen voor de toekomst. Maak bij de toetsing van de alternatieven aan het doelbereik voor ruimtelijke kwaliteit onderscheid tussen:

- effecten van planonderdelen op de ruimtelijke kwaliteit, met aandacht voor de esthetische, ecologische en economisch-functionele kwaliteit en voor de hiermee samenhangende milieuaspecten, zoals natuur, landschap, cultuurhistorie en woon- en leefomgeving;
- kansen en beperkingen voor toekomstige ontwikkelingen;
- robuustheid van de ruimtelijke kwaliteit voor snellere ontwikkelingen ten gevolge van klimaatverandering.

4.3 Morfologie

Zoals in § 3.2 van dit advies aangegeven zullen de morfologische effecten van de bouwstenen medebepalend zijn voor de nadere uitwerking van alternatieven. Bij de bepaling van de morfologische effecten moet onderscheid worden gemaakt naar effecten op verschillende schaalniveaus:

- de ontwikkelingen in het kustvak zelf (interactie tussen bouwstenen);
- de aansluiting op de bestaande harde zeekeringen in het noorden en zuiden, met aandacht voor veiligheid en milieu;
- de interactie met aangrenzende kustvakken (inclusief de interactie met de ebdelta van het Marsdiep en de kust van Texel);
- de wederzijdse beïnvloeding van morfologische ontwikkelingen in de Kop van Noord-Holland en de Westelijke Waddenzee.

Indien gebruik wordt gemaakt van modelresultaten, geef dan de nauwkeurigheid van de gebruikte modellen aan. Geef aan welke onzekerheden en/of kennisleemten ten aanzien van de effecten van de (bouwstenen van de) alternatieven er zijn en hoe daarmee wordt omgegaan. Tot op heden kon bijvoorbeeld de veiligheid van het aanhechtingspunt bij de Helderse zeewering niet worden getoetst.

4.4 Bodem en water

Geef in het MER aan hoeveel zand en ander materiaal nodig is voor de verschillende oplossingen en maatregelen. De hoeveelheid zand is zowel van belang voor het ontwerp en uitvoering van de werkzaamheden, als voor de omvang van de zandwinning op zee (zie ook § 4.5). De samenstelling van het zand is onder andere van belang voor de realisatie van natuurwaarden.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is gericht op het bereiken van een goede chemische en ecologische waterkwaliteit. Uit de KRW vloeit voort dat in 2009 per stroomgebied een Stroomgebiedbeheerplan moet zijn vastgesteld. Daarin staat aangegeven wat de huidige toestand van de aangewezen KRW-waterlichamen (zowel oppervlaktewater als grondwater) is en welke maatregelen worden genomen om de doelen (kwaliteit en kwantiteit) te bereiken. Geef in het MER aan in hoeverre en welke (concept)doelen voor dit gebied zijn gesteld en in welke mate met de maatregelen een bijdrage wordt geleverd aan deze doelen.

Geef in het MER inzicht in de invloed van het voornemen op de hydrologische situatie in het achterland (grondwaterstanden, kwel e.d.) en op eventuele wijzigingen van aanwezige zoetwatervoorraden en de gevolgen daarvan voor de binnendijkse natuurgebieden.

4.5 Natuur

De startnotitie (§4.4) geeft beknopte informatie over de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef in het MER een meer gedetailleerde beschrijving van de huidige natuurwaarden in het studiegebied en de verwachte ontwikkelingen daarvan.

Beschrijf de gevolgen bij uitvoering van de verschillende alternatieven voor de aanwezige natuurwaarden in het plangebied, inclusief de mogelijke natuurwinst bij de verschillende alternatieven.

Geef voor de effecten op natuurwaarden aan:

- de verandering in oppervlakte en kwaliteit van de aanwezige te beschermen natuurdoeltypen; doe ditzelfde ook voor de in de alternatieven nagestreefde natuurdoeltypen/ecotopen;
- de verwachte veranderingen in de omvang en levensvatbaarheid van de aanwezige populaties van de te beschermen soorten; doe ditzelfde ook voor de in de alternatieven nagestreefde soorten.

Geef aan wat de status wordt van de nieuwe gebieden (natuurgebied, strand, recreatiegebied), zodat de effecten op natuur in samenhang daarmee bepaald kunnen worden. Geef aan op welke wijze in deze nieuwe gebieden het beheer wordt geregeld.

Beschrijf daarnaast in hoeverre de positieve natuureffecten van het voornemen negatief beïnvloed kunnen worden door het (in de toekomst) benutten van de potenties/kansen voor andere ruimtelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld recreatie.

Gebiedsbescherming

Zoals in de startnotitie aangegeven bevinden zich in het studiegebied diverse beschermde natuurgebieden:

- Noordzeekustzone (Habitat- en Vogelrichtlijngebied).
- Zwanenwater en Pettemerduinen (deels Habitatrictlijngebied, deels Vogelrichtlijngebied).
- Duinen Den Helder-Callantsoog (Habitatrictlijngebied).
- Waddenzee (Habitat- en Vogelrichtlijngebied).

Een groot deel van het plangebied (inclusief de Noordzeekustzone) maakt bovendien deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Geef in het MER navolgbaar en gemotiveerd aan of het voornemen gevolgen zou kunnen hebben voor deze natuurgebieden. Indien dat het geval zou kunnen zijn, presenteer dan voor de beschermde gebieden de namen van de gebieden, de grondslag voor de bescherming en de begrenzingen op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied en de afstanden hiervan tot de beschermde gebieden.

Geef voor de Natura 2000-gebieden:

- op grond van welke natuurwaarden de gebieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied;
- de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitats waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (met zo mogelijk een populatieschatting) en de staat van instandhouding waarin deze soorten verkeren.

Geef voor de overige natuurgebieden het van toepassing zijnde beschermingsregime en de consequenties daarvan voor het voornemen.

Het MER moet inzicht bieden in de tijdelijke en permanente gevolgen van het voornemen voor de te beschermen habitats en soorten binnen de beschermde natuurgebieden.⁹ Indien niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat de activiteit significante negatieve gevolgen kan hebben voor de Natura 2000-gebieden geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden. Daarbij moeten ook cumulatieve gevolgen tengevolge van andere activiteiten worden betrokken, waaronder bestaand gebruik. Indien een passende beoordeling aan de orde is, adviseert de Commissie deze in het MER op te nemen. Bij de passende beoordeling moet er expliciete aandacht zijn voor de **externe werking**, dat wil zeggen de invloed van het voornemen op beschermde gebieden buiten het plangebied, zoals de Noordzee en de Waddenzee. Voor de Westelijke Waddenzee kan bijvoorbeeld worden gedacht aan beïnvloeding in termen

⁹ Denk hierbij ook aan zaken als:

- het effect van de eventuele afdekking van zand- en schelpenbanken voor Vogelrichtlijnsoorten als de Zwarte Zee-eend. Deze afdekking kan zowel direct (door suppletie) als indirect (via natuurlijke verplaatsing van zand) plaatsvinden;
- de mogelijke veranderingen in de Witte duinen (2120) en Grijze duinen (2130) door verandering in saltspray en windexpositie;
- de mogelijke vernietiging van bestaande duinen bij duinaanleg, zoals het afdekken van Witte duinen en Grijze duinen;
- de effecten van verhoogde waterstanden door verandering in kweldruk op de vochtige valleien.

Het verdient aanbeveling hierbij gebruik te maken van 'factsheets', zoals ook gebruikt bij de "integrale beoordeling kustverdedigingsstrategieën Noord-Holland".

van een gewijzigde troebelheid van de waterkolom, een andere verhouding in de aangevoerde hoeveelheden zand versus slib en daarmee samenhangend een mogelijke aanpassing in de korrelgrootte karakteristieken van intergetijde- en subgetijdegebieden.¹⁰

Wanneer voor het voornemen grotere hoeveelheden zand moeten worden aangevoerd dan op bestaande winplaatsen zijn vergund, moet worden aangegeven waar dit zand wordt gewonnen en wat daarvan de gevolgen kunnen zijn.¹¹

Indien uit de passende beoordeling blijkt dat significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan dient de zogenaamde ADC-toets¹² doorlopen te worden. Dit is vooral van belang als er tussentijds een voorkeursalternatief wordt gekozen en andere alternatieven niet verder worden uitgewerkt. Geef ook aan of het voornemen past binnen het EHS-beleid en welke mitigerende en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn conform de nationale en regionale afspraken.

Soortenbescherming

Beschrijf verder in het MER de verwachte veranderingen in de populaties van de in het studiegebied beschermde en/of rode lijstsoorten ten gevolge van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Geadviseerd wordt in het MER ook de informatie op te nemen, die nodig is om een eventueel benodigde ontheffing aan te vragen van de minister van LNV op grond van artikel 75 van de Flora- en Faunawet. Motiveer ook in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden.

4.6 Landschap en cultuurhistorie

In de startnotitie is ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van het studiegebied en het beleidskader voor landschap en cultuurhistorie. Uit het beleidskader volgen een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten, die in het MER nog uitgewerkt moeten worden naar concrete toetsingscriteria.

Beschrijf in het MER de veranderingen in de samenhang en visuele kenmerken van het landschap. Geef naast een beschrijving van deze veranderingen ook op kaart en/of in beelden (bijvoorbeeld met fotomontages) aan welke veranderingen plaatsvinden in de specifieke kenmerken en waarden van het landschap, gezien vanuit verschillende richtingen. Geef op basis van de visie op de ruimtelijke kwaliteit aan welke maatregelen worden voorzien om landschappelijke kenmerken en waarden te behouden of te versterken.

Geef in het MER een overzicht van de cultuurhistorische (waaronder archeologische) waarden in het plangebied. Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn. Geef in het MER duidelijk aan wat het effect

¹⁰ In inspraakreactie 5 (zie bijlage 2) wordt specifiek aandacht gevraagd voor troebelheid en nutriënten in de kustzone en de Waddenzee.

¹¹ Mogelijk zal hiervoor een aparte m.e.r.-procedure noodzakelijk zijn.

¹² Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Nbw respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling?
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

van de verschillende alternatieven is op aanwezige cultuurhistorische waarden (waaronder ook archeologische vindplaatsen).

4.7 Woon- en leefomgeving

Geef in het MER inzicht in de gevolgen van de alternatieven voor de woon- en leefomgeving. Maak daarbij onderscheid tussen:

- hinder en overlast in de uitvoeringsfase, door aanvoer van materialen en de wijze van uitvoering (vanaf zee of vanaf land; boven of onder water);
- of er woningen en andere gebouwen moeten worden gesloopt;
- de recreatieve bedrijvigheid en eventueel andere bedrijven die moeten worden verplaatst of zullen worden gewijzigd;
- effecten in de gebruiksfase.

4.8 Kosten en baten

Kosten

De Commissie adviseert om bij het in kaart brengen van de kosten van de verschillende alternatieven, zoals gebruikelijk, onderscheid te maken tussen investeringskosten en onderhoudskosten.

Maatschappelijke baten

Het beoordelingskader geeft aan dat de maatschappelijke baten in beeld worden gebracht. De Commissie leidt hieruit af dat voor het project een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA) wordt opgesteld. Aangezien ook de kosten in kaart worden gebracht zijn alle onderdelen van een MKBA beschikbaar. De Commissie wijst erop dat aan het op een juiste manier in kaart brengen van de maatschappelijke baten (conform de “OEI-leidraad” en de “werkwijzer OEI bij SNIP”) eisen verbonden zijn. De ongrijpbaarheid van de ruimtelijke kwaliteit en de moeite die het zal kosten om dit te kwantificeren en te moneteriseren maken het opstellen van een MKBA tot een ingewikkelde opgave.

De Commissie is niet overtuigd van de meerwaarde van een MKBA ten opzichte van een (kwantitatieve en kwalitatieve) beoordeling van alle relevante aspecten, i.c. een multicriteria-analyse.

De Commissie adviseert om:

- na te gaan of een MKBA vereist is en na te gaan welke eisen door de rijksoverheid worden gesteld aan een MKBA. Mogelijk kan worden volstaan met een partiële MKBA, die alleen betrekking heeft op het onderdeel veiligheid;
- indien geen MKBA is vereist: na te gaan welke toegevoegde waarde een MKBA kan bieden voor de besluitvorming ten opzichte van een multicriteria-analyse, alvorens te besluiten tot het opstellen van een MKBA.

5. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

5.1 Leemten in milieu-informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet wor-

den toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie. Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

5.2 Evaluatieprogramma

Bij vaststelling van het kustversterkingsplan moet worden aangegeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek wordt gegeven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

5.3 Vorm en presentatie

In het MER dient recent kaartmateriaal met een duidelijke legenda te worden gebruikt. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt goed leesbaar zijn weergegeven. Maak zoveel mogelijk gebruik van visualisaties om de landschappelijke inpassing van de alternatieven te illustreren.

5.4 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemers: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Provincie Noord-Holland

Bevoegd gezag: het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland

Besluit: Goedkeuring van het kustversterkingplan conform de Wet op de Waterkering (Wwk)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C12.2

Activiteit: Verbetering van de kustveiligheid en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van de “zwakke schakel duinen Kop van Noord-Holland”.

Betrokken documenten

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie versterking zwakke schakel Duinen Kop van Noord-Holland.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een zienswijze als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de ontvangen zienswijzen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Dagblad De Duinstreek op 28 mei 2008

advies aanvraag: 21 mei 2008

ter inzage legging: 30 mei tot en met 11 juli 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 31 juli 2008

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun

prof.dr. P. Hoekstra

ir. P. Janse

drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)

drs. Y.J. van Manen

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. T. Leentvaar, Den Helder
2. LTO Noord, Haarlem
3. Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, Amersfoort
4. Natuurmonumenten, 's-Graveland
5. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Harlingen

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Versterking Zwakke Schakel duinen Kop van Noord-Holland

De Provincie Noord-Holland en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier hebben gezamenlijk het voornemen de duinen langs de Kop van Noord-Holland te versterken. Dit kustgebied behoort tot de door het Rijk aangewezen prioritaire zwakke schakels in de Nederlandse kustverdediging. Het voornemen richt zich zowel op het verbeteren van de kustveiligheid als op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het kustgebied. Voor de goedkeuring van het benodigde kustversterkingsplan wordt de procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd.

ISBN: 978-90-421-2433-2